

Sažetak rezultata ESPAD istraživanja 2003

Podaci o pušenju, pijenju i uporabi droga prikupljeni su u projektu European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) u tri navrata. Prvo je istraživanje provedeno 1995. godine u 26 zemalja, drugo 1999. godine u 30 zemalja, a u trećem koje je provedeno 2003. godine sudjelovalo je 35 zemalja.

Zemlje sudionice ESPAD2003:

Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska, Cipar, Republika Češka, Danska, Estonija, Farski otoci, Finska, Francuska, Njemačka (5 saveznih republika), Grčka, Grenland, Mađarska, Island, Irska, Otok Man, Italija, Letonija, Litva, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugal, Rumunjska, Rusija (Moskva), Slovačka, Slovenija, Švedska, Švicarska, Turska (6 gradova), Ukrajina, Velika Britanija.

Istraživanje je suradnički projekt nezavisnih istraživačkih timova u pojedinim zemljama. Podaci su za 2003. godinu prikupljeni za više od 100.000 učenika.

U Hrvatskoj je projekt proveden sva tri puta, vođen je i koordiniran u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo, a glavni istraživač je prim. dr. sc. Marina Kuzman. Članovi Projektnog tima za 2003. godinu su još dr. Ivana Pavić Šimetin, dr. Iva Pejnović Franelić i ing. Mario Hemen.

Projekt je sva tri puta financijski poduprlo Poglavarstvo Grada Zagreba, Gradski Ured za zdravstvo, rad i socijalnu skrb.

Metodologija:

Kao i u prethodna dva istraživanja podaci su prikupljeni rabeći standardiziranu metodologiju i zajednički upitnik kako bi bili međunarodno usporedivi. Istraživanje je provedeno u proljeće 2003. godine, a ciljna populacija bili su učenici rođeni 1987. godine,

odnosno oni koji su u godini istraživanja navršavali 16 godina života. U vrijeme istraživanja prosječna je dob bila 15,8 godina. U svim zemljama osim u Rusiji, Njemačkoj i Turskoj istraživanje je provedeno na reprezentativnom uzorku razreda u čitavoj zemlji. Istraživanje u razredu proveli su profesori ili članovi istraživačkog tima. Učenici su upitnik ispunjavali u razredu, anonimno u trajanju jednog školskog sata.

Kvaliteta podataka

Puno je napora uložen u standardizaciju podataka kako bi rezultati bili što usporediviji. Validnost i pouzdanost podataka su u većini zemalja bili visoki, a na nekonzistentnost u nekim zemljama vjerojatno je utjecaja imalo društveno okruženje u kojem su učenici odgovarali, a ne sama nakana da odgovori budu neistiniti. Iako na tako velikom uzorku nije moguće odrediti preciznu razinu statističke značajnosti, upravo zbog veličine uzorka i iste metodologije smatramo da se razlike od nekoliko postotaka mogu smatrati značajnima.

Pušenje

U gotovo svim zemljama 50-80% učenika barem je jednom u životu pušilo cigarete, a udio onih koji su pušili 40 i više puta viši je u zemljama s visokom proširenošću pušenja. U Austriji, Češkoj, Farskim otocima, Grenlandu, Njemačkoj, Litvi i Rusiji (Moskva) 40% djece je pušilo 40 i više puta. Najniža je proširenost pušenja u Turskoj (13%), Malti (16%), Islandu i Portugalu (18%).

U osam od 35 ESPAD zemalja više je dječaka nego djevojčica pušilo 40 puta u životu i više. To su uglavnom zemlje Istočne Europe kao Estonija, Letonija, Litva, Poljska, Rumunjska i Ukrajina, a osim toga i Cipar i Turska. Na dva sjevernoeuropska otoka, Otoku Man i

Grenlandu puši daleko više djevojčica no dječaka. **U Hrvatskoj je više od 40 puta u životu pušilo 32% dječaka i 29% djevojčica.**

Najviše je učenika koji su pušili u posljednjih mjesec dana na Grenlandu, koji se po učestalosti (60%) izdvaja iz svih ostalih zemalja. Visoka je proširenost i u Austriji, Bugarskoj, Njemačkoj, Moskvi i Češkoj (43-49%). Pušenje je malo zastupljeno na Cipru, Islandu, u Švedskoj i Turskoj (18-25%). U posljednjih mjesec dana su dječaci više pušili na Cipru, u Letoniji, Litvi, Turskoj i Ukrajini, a djevojčice na Grenlandu, u Irskoj, na Otok Man i Velikoj Britaniji. **U Hrvatskoj je u posljednjih mjesec dana pušilo 36% dječaka i 37% djevojčica. U prosjeku je u zemljama sudionicama pušenja manje no u prethodnom istraživanju 1999. godine. U Hrvatskoj se puši više od prosjeka ostalih zemalja (4% više u životu, 1% u posljednjih mjesec dana). Za dječake su se trendovi ustalili, a za djevojčice su još u porastu te se razlika među spolovima smanjuje.**

Pijenje alkohola

U najvećem broju ESPAD zemalja alkohol je barem jednom u životu pio gotovo svaki učenik ili učenica (90% ili više). No ipak ne piju sva ta djeca alkohol učestalo ili redovitije. Za procjenu rizičnijeg pijenja odabran je pokazatelj "pijenje alkohola 40 ili više puta u životu". Udio djece koja su pila 40 ili više puta u životu najviši je u onim zemljama gdje je i najviša proširenost pijenja uopće. To su Danska, Austrija, Češka, Otok Man, Nizozemska i Velika Britanija (43-50%). Najniži je udio u Turskoj (7%), a slijede Grenland, Island, Norveška i Portugal (13-15%). **U Hrvatskoj je 40 ili više puta u životu pilo 38% dječaka i 16% djevojčica.**

Alkohol više piju dječaci, samo je u nekim zemljama (Otok Man, Finska i Norveška) podjednaka zastupljenost oba spola, a ni u jednoj zemlji djevojčice ne piju više od dječaka.

Visoka učestalost pijenja procijenjena je u onih ispitanika koji su pili 10 ili više puta u posljednjih mjesec dana, što bi značilo u

prosjeku najmanje svaki treći dan. U Nizozemskoj tako učestalo pije svaki četvrti učenik, a otprilike svaki peti u Austriji, Belgiji, Malti i Velikoj Britaniji (17-21%). U nekim zemljama je takva frekvencija pijenja vrlo niska (3% ili manje), a to su Finska, Grenland, Island, Norveška i Švedska - uglavnom nordijske zemlje. **U Hrvatskoj je 10 puta ili više u posljednjih 30 dana pilo 15% dječaka i 10% djevojčicama (13% ukupno), što je smješta na visoko osmo mjesto od svih 35 zemalja sudionica.**

Pivo je najpopularnije piće u svim ESPAD zemljama i najviše ga se pije. Udio učenika koji su pivo pili u posljednjih mjesec dana 3 puta ili više varira od 10-44%. Najviše ga se konzumira u Danskoj, Bugarskoj, Nizozemskoj i Poljskoj (40-44%), najmanje u Turskoj i Norveškoj (10% i 14%). Manje od 20% je učestalost u Finskoj, Mađarskoj, Islandu i Portugalu. **U Hrvatskoj je pivo tri ili više puta u posljednjih mjesec dana pilo 42% dječaka i 14% djevojčica, odnosno 28% ukupno.**

Vino je manje popularno i udio učenika koji su u posljednjih mjesec dana pili tri ili više puta vino je uglavnom manji od 20%. Najviše se vina pije na Malti (35%), zatim u Austriji, Češkoj, Grčkoj, Italiji i Sloveniji (21-23%). Najniža frekvencija pijenja vina je u Turskoj, Finskoj, Norveškoj i na Islandu (5% ili manje). **U Hrvatskoj je u posljednjih 30 dana tri ili više puta pilo vino 23% dječaka i 15% djevojčica (19% ukupno).**

Udio učenika koji piju žestoka pića jako se razlikuje po zemljama. Žestoka je pića tri ili više puta u posljednjih mjesec dana pilo 43% učenika na Malti, a slijede Farski toci, Grčka, Irska, Otok Man i Velika Britanija (37-39%). **U Hrvatskoj je 20% dječaka i 17% djevojčica pilo žestoka pića tri ili više puta u posljednjih mjesec dana (18% ukupno).** U oko polovici zemalja dječaci piju žestoka pića češće od djevojčica, a u ostatku zemalja je prevalencija slična u oba spola. U Velikoj Britaniji, Otoku Man i Irskoj djevojčice piju češće žestoko piće od dječaka.

Opijanje

Neki učenici imaju skromna iskustva u opijanja, dok je za neke to relativno uobičajen događaj. U 30 od 35 zemalja većina je učenika barem jednom bila pijana. Zemlje u kojima je najviša učestalost pijanstva 20 puta ili više u životu su Danska, Irska, Otok Man, Velika Britanija, Estonija i Finska (26-36%), dok je u nekima ta učestalost opijanja vrlo niska (Turska 1%, Cipar, Francuska, Grčka i Portugal manje od 3%). **U Hrvatskoj je 20 ili više puta u životu bilo pijano 14% dječaka i 5% djevojčica (9% ukupno).**

U većini zemalja dječaci imaju više iskustva s pijanstvom, iako se u nekim zemljama razlika među spolovima gotovo gubi (Finska, Farski otoci, Island, Irska, Otok Man, Norveška, Švedska i Velika Britanija).

U onim zemljama u kojima je češće iskustvo pijanstva u životu, češće je i pijanstvo u posljednjih mjesec dana. U Danskoj i Irskoj je svaki četvrti učenik u posljednjih mjesec dana bio pijan tri puta ili više, a visoka je proširenost i na Otoku Man i Velikoj Britaniji. U oko polovice ESPAD zemalja ta frekvencija opijenosti je 10% ili manje, najmanja na Cipru, u Francuskoj, Grčkoj, Portugalu i Turskoj (1-4%). **U Hrvatskoj je 12% dječaka i 5% djevojčica (8% ukupno) izjavilo da je u posljednjih mjesec dana bilo pijano tri ili više puta.**

Binge drinking (ekscesivno pijenje)

Prekomjerna se uporaba alkohola često procjenjuje prema ekscesivnom pijenju, koje se definira kao "pet ili više pića zaredom". U ESPAD zemljama je od jedne trećine do oko jedne petine učenika tako pilo barem jednom u posljednjih mjesec dana. Najviše je takvog načina pijenja u Danskoj, Irskoj, Otoku Man, Malti, Nizozemskoj, Norveškoj, Poljskoj, Švedskoj i Velikoj Britaniji (24-32%), a najmanje na Cipru, u Francuskoj, Grčkoj, Mađarskoj, Islandu, Rumunjskoj i Turskoj. **U Hrvatskoj je 19% dječaka i 10% djevojčica (15% ukupno) pilo tri ili više puta pet pića zaredom u posljednjih mjesec dana.**

Hrvatska je u 2003. godini po učestalosti pijenja neznatno ispod prosjeka ESPAD

zemalja (1% manje od prosjeka za pijenje u posljednjih 12 mjeseci i 5% manje za pijanstvo u posljednjih 12 mjeseci). No trendovi učestalosti pijenja su zapravo u snažnom porastu, jer je prije 4 godine Hrvatska bila znatno ispod prosjeka svih zemalja. Povećanje učestalosti pijenja osobito je izraženo u djevojčica.

Ilegalne droge

Najveći je broj učenika koji je eksperimentirao sa psihoaktivnim drogama to učinio s marihuanom ili hašišom. Stoga je uporaba marihuane gotovo jednaka ukupnoj uporabi droga u životu. Pritom prednjači Češka, u kojoj je 44% učenika probalo marihuanu, a visoka je proširenost uporabe i u Francuskoj, Irskoj, Otoku Man, Švicarskoj i Velikoj Britaniji (38-40%). Ostale zemlje u kojima je barem četvrtina učenika probala marihuanu su Belgija, Njemačka, Grenland, Italija, Nizozemska, Slovačka i Slovenija (27-32%). Najmanje učenika je uzelo marihuanu na Cipru, u Grčkoj, Švedskoj, Rumunjskoj i Turskoj (3-7%), te u Finskoj, Norveškoj i Farskim otocima (oko 10%). **U Hrvatskoj je 24% dječaka i 20% djevojčica barem jednom u životu probalo marihuanu (ukupno 22%).**

Uporaba marihuane u posljednjih mjesec dana može ukazivati na redovitije konzumiranje. U nekim je zemljama redovitiju uporabu iskazalo oko petine učenika, dok je u drugima ta proširenost daleko manja. Najviši udio učenika koji su marihuanu uzeli u posljednjih mjesec dana je u Češkoj, Francuskoj, Otoku Man, Švicarskoj i Velikoj Britaniji (19-22%). **U Hrvatskoj je u posljednjih mjesec dana marihuanu uzelo 9% dječaka i 7% djevojčica (ukupno 8%).** U većini zemalja je uporaba češća u dječaka, iako je u nekima razlika među spolovima vrlo malena (Bugarska, Hrvatska, Grenland, Mađarska, Island, Irska, Rusija, Slovačka i Slovenija). Uporaba amfetamina je najviša u Estoniji, Njemačkoj, Islandu, Litvi i Poljskoj (5-7%), a manja je od 1% u 13 zemalja. **U Hrvatskoj je amfetamine uzelo 3% dječaka i 2% djevojčica (ukupno 2%).**

Uporaba LSD je općenito niska, samo je u Češkoj i Otok Man 5-6% učenika uzelo LSD (u Hrvatskoj 1% ispitanika ukupno).

Osim marihuane najčešće uzimana droga je ecstasy. U Češkoj ga je uzelo 8% ispitanika, slijede Hrvatska, Estonija, Irska, Otok Man, Nizozemska i Velika Britanija (5-7%). U Hrvatskoj je ecstasy uzelo 5% dječaka i 4% djevojčica (ukupno 4%).

Trankvilizatore ili sedative može prepisati i liječnik, ali je promatrana uporaba bez liječničkog recepta. Proširenost uzimanja sedativa bez liječničkog recepta je najviša u Poljskoj (17%), slijede Litva (14%), Francuska i Češka (11-13%), a najniža je u Austriji, Bugarskoj, Njemačkoj, Irskoj, Ukrajini i Velikoj Britaniji (oko 2% u prosjeku). U Hrvatskoj je trankvilizatore ili sedative bez liječničkog recepta uzelo 4% dječaka i 9% djevojčica (ukupno 6%).

Uporaba je inhalanata najviša na Grenlandu (22%), a učestala je i na Cipru, u Grčkoj, Irskoj, Otoku Man, na Malti i u Sloveniji (15-19%). U Hrvatskoj je inhalante upotrijebilo 14% djece (jednako oba spola).

Hrvatska je prije 4 godine po uzimanju marihuane bila u prosjeku svih zemalja, 2003. godine je iznad prosjeka za 1%, a iznad prosjeka je i po uzimanju alkohola s tabletama.

Djevojčice češće od dječaka uzimaju alkohol s tabletama i sedative/trankvilizatore.

Svi trendovi osim pušenja i uzimanja alkohola s tabletama u dječaka te uzimanja sedativa u oba spola su i nadalje u porastu.

Dostupnost i rana dob eksperimentiranja u Hrvatskoj

Svaki je četvrti učenik u Hrvatskoj (25%) u posljednjih 30 dana u dućanu za svoje

potrebe kupio pivo, svaki sedmi (15%) vino, a svaki osmi (13%) žestoko piće. Marihuanu smatra lako ili vrlo lako dostupnom 46% ispitanika, ecstasy 27%, LSD 22%, amfetamine 22%, crack 15%. Dok je 1999. godine 11% učenika smatralo da je marihuanu lako nabaviti u školi, u 2003. godini to smatra 20% ispitanika oba spola.

U dječaka pijenje, u djevojčica pušenje a u oba spola opijanje i uzimanje marihuane je sve češće u mlađoj dobi.

Zaključno

Rezultati ukazuju da je učestalije pijenje prisutnije u zemljama zapadnog dijela Europe, kao Britansko otočje, Nizozemska, Belgija, ali isto tako u Češkoj, Austriji i na Malti. U sjevernoj Europi učenici piju manje. Pivo se najviše pije u Bugarskoj, Danskoj, Nizozemskoj i Poljskoj, dok se vino učestalije konzumira u tipično "vinskim" zemljama kao Austrija, Grčka, Italija, Malta i Slovenija ali i u Češkoj.

Uporaba je žestokih pića nekonzistentna i najviša je u zemljama koje je teško povezati kao Grčka, Farski otoci, Irska, Otok Man, Malta i Velika Britanija.

Opijanje je učestalije u zemljama zapadne Europe kao Danska, Irska, Otok Man i Velika Britanija. Vrlo je malo opijanja u mediteranskim zemljama kao Cipar, Francuska, Grčka, Portugal, Rumunjska i Turska.

Među ilegalnim drogama dominira uporaba marihuane. Najveća je proširenost među zemljama središnje i zapadne Europe, gdje je oko trećine učenika eksperimentiralo s marihuanom. Zemlje s najvišom proširenošću su Češka, Francuska, Irska, Otok Man, Švicarska i Velika Britanija. Zemlje s niskom proširenošću su zemlje na sjeveru i jugu Europe.

Summary table 1. Selected variables on tobacco, alcohol and drug consumption. Boys.

Country	Cigarette smoking		Alcohol consumption				Drunkenness		Binge drinking ^{a)}		Cannabis		Lifetime use of other illicit drugs				Lifetime use of tranquilisers or sedatives ^{b)}	Lifetime use of inhalants
	Lifetime use 40 times or more	Smoked during the last 30 days	Last 30 days				Lifetime 20 times or more	Last 30 days 3 times or more	Binge drinking ^{a)} last 30 days 3 times or more	Lifetime	Last 30 days	Amphetamines	LSD	Ecstasy				
			Lifetime use 40 times or more	Lifetime use 40 times or more	Any alcohol 10 times or more	Beer 3 times or more									Wine 3 times or more	Spirits 3 times or more		
Austria	41	48	53	27	20	36	37	22	..	23	12	4	2	3	1	14		
Belgium	28	32	46	28	21	33	11	12	28	37	20	3	4	5	9	9		
Bulgaria	32	42	33	13	16	27	15	17	26	23	10	2	2	3	2	4		
Croatia	32	36	38	15	42	20	14	12	19	24	9	2	2	5	4	14		
Cyprus	28	30	34	18	40	39	2	6	17	7	4	1	2	2	7	19		
Czech Rep.	39	43	54	17	52	30	25	17	24	48	21	3	6	8	8	9		
Denmark	26	27	57	18	54	34	41	30	31	27	10	5	1	3	4	9		
Estonia	41	40	38	8	35	27	33	23	26	28	8	7	3	5	5	9		
Faroe Isl.	39	42	34	6	38	42	26	20	21	9	2	1	0	0	5	10		
Finland	32	35	20	3	22	10	25	15	18	11	3	1	1	1	4	8		
France	..	31	30	10	26	21	4	5	13	42	26	3	1	4	10	12		
Germany	40	43	43	15	45	28	16	11	31	31	14	5	3	3	1	12		
Greece	19	27	43	17	39	41	4	3	14	7	2	0	1	2	3	17		
Greenland	34	56	17	5	33	33	24	20	23	29	12	0	1	2	3	23		
Hungary	33	39	27	8	23	23	16	11	12	18	7	3	2	3	7	6		
Iceland	19	20	16	2	19	15	16	9	13	14	4	5	2	2	8	12		
Ireland	25	28	42	17	47	29	32	27	31	38	16	1	2	4	2	14		
Isle of Man	15	23	45	19	41	32	28	20	26	41	24	4	6	7	6	18		
Italy	25	35	33	17	45	30	8	9	19	31	19	3	4	4	5	8		
Latvia	39	46	30	7	42	13	19	12	24	20	5	3	1	3	2	8		
Lithuania	49	49	45	13	38	15	29	17	19	18	8	6	3	3	10	6		
Malta	17	28	41	25	45	44	7	7	32	13	5	1	1	1	2	16		
Netherlands	28	32	55	34	55	36	9	10	37	32	17	2	3	6	7	7		
Norway	23	24	17	3	16	17	14	12	25	9	3	2	1	2	3	6		
Poland	32	35	36	13	50	18	15	13	17	23	10	6	3	3	12	10		
Portugal	19	28	20	11	27	29	5	6	20	18	11	3	3	5	4	10		
Romania	26	32	26	9	47	10	7	6	19	4	1	1	0	1	3	2		
Russia	42	44	44	16	47	17	18	13	22	26	7	1	2	3	2	7		
Slovak Rep.	35	39	42	12	32	27	20	14	20	32	10	2	2	3	3	10		
Slovenia	26	35	32	10	31	19	20	16	23	31	14	0	1	3	3	15		
Sweden	20	20	21	2	26	19	18	12	27	9	2	1	2	2	5	8		
Switzerland	24	33	33	18	39	37	14	12	21	44	23	3	1	2	4	9		
Turkey	17	22	10	4	14	7	3	4	9	6	3	3	2	3	3	5		
Ukraine	38	49	24	6	45	18	24	18	28	29	8	1	1	2	3	9		
United Kingdom	19	25	47	18	42	33	27	22	26	41	23	2	3	5	2	12		

a) Binge drinking: 5 drinks or more in a row.

b) Without a doctor's prescription.

Summary table 2. Selected variables on tobacco, alcohol and drug consumption. Girls

Country	Cigarette smoking		Alcohol consumption				Drunkenness		Cannabis		Lifetime use of other illicit drugs				Lifetime use of tranquilisers or sedatives ^{b)}	Lifetime use of inhalants
	Lifetime use 40+ times or more	Smoked during the last 30 days	Last 30 days				Lifetime 20 times or more	Last 30 days 3 times or more	Lifetime	Last 30 days	Ampheta- mines	LSD	Ecstasy			
			Any alco- hol 10+ times or more	Beer 3 times or more	Wine 3 times or more	Spirits 3 times or more										
Austria	44	56	15	18	23	23	13	11	18	7	5	2	3	2	14	
Belgium	26	33	13	24	15	26	3	4	28	13	2	1	4	10	5	
Bulgaria	37	50	7	33	9	25	7	8	19	7	2	2	2	2	3	
Croatia	29	37	11	14	15	18	5	5	20	7	3	1	4	9	14	
Cyprus	12	14	6	16	8	23	0	1	2	1	1	0	1	5	15	
Czech Rep.	38	43	10	28	24	27	13	10	40	17	5	5	8	14	9	
Denmark	28	32	10	35	10	31	31	21	18	5	3	1	2	5	7	
Estonia	29	33	5	16	15	21	19	13	18	4	8	2	5	13	7	
Faroe Isl.	42	41	4	21	4	34	23	16	17	1	0	2	2	5	13	
Finland	32	41	2	13	6	10	28	17	15	2	1	1	2	9	8	
France	..	36	5	16	4	16	2	2	7	18	2	1	3	15	10	
Germany	39	46	9	18	21	23	8	8	24	9	6	4	4	2	11	
Greece	21	30	9	18	15	32	3	3	5	2	0	1	1	5	13	
Greenland	49	65	4	32	6	20	18	19	16	11	0	0	2	4	22	
Hungary	30	40	4	9	16	21	5	5	13	5	3	2	4	13	4	
Iceland	17	20	1	17	5	13	15	9	9	4	5	1	3	10	11	
Ireland	29	37	14	25	13	46	29	25	33	17	2	2	5	2	21	
Isle of Man	28	36	13	13	20	46	29	25	30	19	2	3	6	4	20	
Italy	25	40	6	22	16	21	3	3	8	12	2	2	2	7	5	
Latvia	25	36	4	22	14	10	10	7	18	2	3	1	3	4	7	
Lithuania	28	33	5	20	16	12	12	8	9	3	4	1	1	18	4	
Malta	16	26	16	16	32	42	3	4	19	3	1	0	1	3	15	
Netherlands	26	31	17	23	12	30	4	4	20	9	1	2	3	10	5	
Norway	29	32	2	11	4	18	13	10	24	2	2	1	1	3	4	
Poland	21	27	6	32	7	11	5	5	13	5	4	1	2	22	8	
Portugal	17	27	4	10	3	24	2	2	10	5	3	1	3	7	6	
Romania	15	26	3	22	9	5	2	2	5	0	0	0	0	7	1	
Russia	38	44	10	30	19	14	13	9	18	6	1	1	2	3	6	
Slovak Rep.	30	36	6	14	17	22	10	8	22	9	2	2	3	5	7	
Slovenia	28	38	4	12	17	21	10	8	18	14	1	1	4	8	15	
Sweden	24	27	14	14	8	17	15	9	22	6	1	1	1	7	8	
Switzerland	24	34	7	18	8	33	6	6	11	17	3	1	2	7	6	
Turkey	7	12	4	5	3	1	0	1	2	1	1	1	1	3	3	
Ukraine	19	28	4	21	18	12	11	10	15	2	1	1	0	1	4	
United Kingdom	24	34	15	17	22	43	27	25	35	16	3	1	5	1	13	

a) Binge drinking: 5 drinks or more in a row.

b) Without a doctor's prescription..

Summary table 3. Selected variables on tobacco, alcohol and drug consumption. All students.

Country	Cigarette smoking		Alcohol consumption				Drunkenness		Cannabis		Lifetime use of other illicit drugs				Lifetime use of tranquilisers or sedatives b)	Lifetime use of inhalants
	Lifetime use 40 times or more	Smoked during the last 30 days	Last 30 days				Lifetime 20 times or more	Last 30 days 3 times or more	Lifetime	Last 30 days	Ampheta- mines	LSD	Ecstasy			
			Lifetime use 40 times or more	Any alco- hol 10 times or more	Beer 3 times or more	Wine 3 times or more								Spirits 3 times or more		
Austria	42	49	48	21	36	22	30	21	17	21	10	4	2	3	2	14
Belgium	27	32	36	20	36	18	29	7	8	32	17	2	3	4	9	7
Bulgaria	35	46	27	9	43	14	25	10	10	21	8	2	2	3	2	3
Croatia	30	36	27	13	28	19	17	9	8	22	8	2	1	5	6	14
Cyprus	20	22	21	11	28	13	31	2	2	4	2	1	1	2	6	17
Czech Rep.	39	43	46	13	39	21	28	18	13	44	19	4	6	8	11	9
Denmark	27	30	50	13	44	9	31	36	26	23	8	4	1	2	4	8
Estonia	35	37	32	6	25	15	24	26	17	23	6	7	2	5	9	8
Faroe Isl.	41	41	32	4	31	7	37	24	18	9	1	1	1	1	5	11
Finland	32	38	20	2	18	5	10	26	16	15	3	1	1	1	7	8
France	..	33	22	7	20	8	19	3	3	38	22	2	1	3	13	11
Germany	40	45	37	11	30	17	24	12	10	27	12	5	3	3	2	11
Greece	20	28	35	13	28	21	37	3	3	6	2	0	1	2	4	15
Greenland	42	60	13	3	32	6	26	21	19	27	11	0	0	2	3	22
Hungary	31	39	21	6	17	19	22	11	9	16	6	3	2	3	10	5
Iceland	18	20	14	1	19	5	13	16	10	13	4	5	1	3	9	12
Ireland	27	33	39	16	36	10	38	30	26	39	17	1	2	5	2	18
Isle of Man	22	30	45	15	25	18	38	29	23	39	21	3	5	7	5	19
Italy	25	38	24	12	34	23	25	5	7	27	15	3	3	3	6	6
Latvia	32	40	26	6	32	12	12	14	8	16	4	3	1	3	3	7
Lithuania	39	41	38	8	28	13	14	21	12	13	6	5	2	2	14	5
Malta	16	27	33	20	29	35	43	4	5	10	4	1	1	1	3	16
Netherlands	27	31	45	25	40	11	34	6	7	28	13	1	2	5	8	6
Norway	26	28	15	3	14	3	17	14	12	9	3	2	1	2	3	5
Poland	26	31	27	10	41	8	14	10	10	18	8	5	2	3	17	9
Portugal	18	28	14	7	18	6	26	3	3	15	8	3	2	4	5	8
Romania	20	29	18	5	33	13	6	3	3	3	0	0	0	1	5	1
Russia	40	44	39	12	38	17	16	15	11	22	7	1	1	3	3	7
Slovak Rep.	32	37	34	9	38	19	25	14	11	15	10	2	2	3	4	9
Slovenia	27	36	25	7	21	21	20	15	12	28	14	1	1	3	5	15
Sweden	22	23	17	1	20	8	18	17	9	7	1	1	1	2	6	8
Switzerland	24	34	27	13	28	10	35	10	9	40	20	3	1	2	6	7
Turkey	13	18	7	4	10	4	5	1	1	4	2	2	2	2	3	4
Ukraine	28	39	22	5	34	17	16	18	16	21	5	1	1	1	2	6
United Kingdom	22	29	43	17	31	18	39	27	23	38	20	3	2	5	2	12

a) Binge drinking: 5 drinks or more in a row.

b) Without a doctor's prescription.

ESPAD2003 - Hrvatska i Zagreb

Istraživanje je rađeno na reprezentativnom uzorku učenika prvih i drugih razreda srednjih škola Hrvatske. Ukupno 3002 dječaka i 2924 djevojčice (ukupno 5926) od toga 1553 gimnazijalaca (599 dječaka i 954 djevojčica), 2406 učenika četverogodišnjih škola (1170 dječaka i 1236 djevojčica) i 1967 učenika trogodišnjih škola (1233 dječaka i 734 djevojčica).

Zagrebački uzorak sastoji se od 584 dječaka i 754 djevojčice (ukupno 1338), od toga 356 gimnazijalaca (151 dječaka i 205 djevojčica), 555 učenika četverogodišnjih škola (1919 dječaka i 364 djevojčica) i 185 učenika trogodišnjih škola (242 dječaka i 185 djevojčica).

Pušenje:

Udio redovitih pušača veći je u Zagrebu nego u Hrvatskoj, redovito puši više dječaka nego djevojčica i pušenje je učestalije u drugom nego u prvom razredu. Tako je 40% zagrebačkih djevojčica i 50% dječaka u drugom razredu pušilo 40 i više puta u životu (u Hrvatskoj 43% dječaka i 40% djevojčica).

Svaka 10 djevojčica i svaki 8 dječak u Hrvatskoj izjavljuje da redovito puši od svoje 13-te godine ili ranije (u Hrvatskoj 9% djevojčica i 13% dječaka). U Zagrebu još češće prisutno (11% djevojčica i 7% dječaka).

U 2. razredima i u Zagrebu i u Hrvatskoj porast pušenja u odnosu na 1. razrede.

Alkohol:

Pijenje je u drugim razredima učestalije u Hrvatskoj nego u samom Zagrebu. 40 i više puta u životu alkohol je pilo 24% učenica i 48% učenika drugih razreda u Hrvatskoj te 21% učenica i 45% učenica drugih razreda u Zagrebu.

Dječaci su znatno skloniji opijanju od djevojčica. Svaki 8. učenik 1. razreda odnosno svaki 5. učenik 2. razreda opio se 20 i više puta u životu. U Zagrebu više u 1., a u Hrvatskoj u 2. razredu.

Ispijanje 5 i više pića za redom ("binge drinking") gotovo je jednako prisutno u Zagrebu i Hrvatskoj te dvostruko češće kod dječaka nego kod djevojčica (u Hrvatskoj 9% učenica i 17% učenika prvih razreda te 14% učenica i 27% učenika drugih razreda).

Naše učenice češće piju žestoka pića, uključujući žestoka pića pomiješana s bezalkoholnim pićima.

Dječaci piju više od djevojčica, no najčešće piju pivo a najrjeđe žestoka pića.

Zagrebački učenici počinju ranije piti te se u dobi od 13 godina ili ranije 17% učenica i 32% učenika opilo barem jednom (u Hrvatskoj 15% djevojčica i 30% dječaka). Gotovo svaki 3. dječak i svaka 5. djevojčica doživjeli su barem jednu neugodnost zbog uzimanja alkohola, a razlike nema između Zagreba i Hrvatske.

Ostala sredstva ovisnosti:

U prosjeku 27% ispitanika probalo je najmanje jedno sredstvo ovisnosti, ne uključujući alkohol i cigarete, u Zagrebu do 10% više nego u Hrvatskoj. Najveći dio učenika koji su ikad uzeli neko sredstvo ovisnosti (izuzev alkohola i cigareta) uzeo je marihuanu ili hašiš (u Hrvatskoj u 1. razredu 17% djevojčica i 24% dječaka, u 2. razredu 29% djevojčica i 35% dječaka; u Zagrebu u 1. razredu 23% djevojčica i 34% dječaka te u 2. razredu 37% djevojčica i 42% dječaka). Zagrebački učenici više uzimaju marihuanu, ecstasy i amfetamine te ranije s marihuanom dolaze u kontakt.

Tako je ecstasy probalo 4% djevojčica i 5% dječaka u 1. razredu u Hrvatskoj te 7% dječaka i djevojčica u 2. razredu. U Zagrebu se radi o 5% učenica i 7% učenika prvih razreda te 9% učenica i učenica drugih razreda. Izuzetak su zagrebačke učenice 2. razreda koje više uzimaju ecstasy i trankvilizatore od inhalanata. Sedativi (bez liječničkog recepta) su jedino sredstvo ovisnosti koje više uzimaju učenice, podjednako u Hrvatskoj i Zagrebu. Tako je u Hrvatskoj 8% učenica i 4% učenika prvih razreda te 11% učenica i 7% učenika drugih razreda barem jednom u životu uzelo sedativ. Marihuana je prva uzeta droga za najviše učenika (28% učenika i 20% učenica u Hrvatskoj te 35% učenika i 28% učenica u Zagrebu. Na drugom mjestu su sedativi, no u znatno nižim postocima te na trećem ecstasy. Kod ostalih sredstva ovisnosti (crack, kokain, heroin, halucinogene gljive i likvid/GHB) nalazimo jednake trendove u nacionalnom i zagrebačkom uzorku.

Barem jednom u životu probalo ih je manje od 2% učenika i učenica. Razlike između djevojčica i dječaka nisu velike niti jasno izražene. Uglavnom su viši postoci u drugim nego u prvim razredima.